

TURİZMDE KADIN İŞGÜCÜ ÖRNEKLEMİNDE YAZILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERE YÖNELİK BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ

A BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF POSTGRADUATE THESES ABOUT FEMALE LABOR FORCE IN TOURISM

Zeynep AKGÜN^{1*}

ÖZ

Bibliyometrik analiz, belirli bir alanda gerçekleştirilen araştırmaların, çeşitli parametrelere göre gösterdikleri dağılım ve eğilimleri inceleyen bir araştırma yöntemidir. Son yıllarda “Kadın İşgücü ve Turizm” olgularını bir arada ele alan çalışmaların sayısında gözlemlenen artış dikkate alınarak gerçekleştirilen bu çalışmada amaç, YÖK Ulusal Tez Tarama Merkezi veri tabanında yer alan, kadın işgücü ve turizm konulu yüksek lisans ve doktora tezlerinin bibliyometrik açıdan incelenmesidir. Yapılacak yeni araştırmalara bir perspektif sunma amacını da taşıyan bu çalışmada yer alan tezler, yayımlandıkları yıl, tür, üniversite, ana bilim dalı, anahtar kelime, araştırma türü, analiz teknikleri, işletme türü ve örneklemeler açısından 21-25 Eylül 2020 tarihleri arasında incelenmiştir. Araştırmanın sonuçları, konusu kadın işgücü ve turizm olan lisansüstü tezlerin sayısının oldukça az olduğunu göstermektedir (40). Dolayısıyla konu ile ilgili alanda büyük bir boşluk dikkat çekmektedir. Ayrıca sonuçlar bu konu ile ilgili tezlerin çok büyük bir bölümünün yüksek lisans tezlerinden oluştuğunu (29) göstermektedir. Yıllara göre değerlendirildiğinde, kadın işgücü ve turizm konulu tezlerin sayısında artış olduğu, bu tezlerin daha çok Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı’nda hazırlandığı, araştırma türü olarak daha çok nicel araştırma tekniğinin, işletme türü olarak ise konaklama işletmelerinin daha çok kullanıldığı bu araştırmadan elde edilen diğer sonuçlardır.

Anahtar sözcükler: Turizm, kadın işgücü, toplumsal cinsiyet

ABSTRACT

Bibliometric analysis is a research method that examines the trends of research carried out in a particular field according to various parameters. The aim of this study, which has been carried out due to the increase observed in the number of studies dealing with "Female Labor Force and Tourism" together in recent years, is to examine the theses on female labor force and tourism in a bibliometric perspective. In this study, which aims to provide a perspective for new researches, the theses have been examined between 21-25 September 2020 in terms of year of publication, type, university, department, keyword, research type, analysis techniques, business type and samples. The results indicate that, the number of postgraduate theses with the subject of female labor and tourism is very low (40). Therefore there is a big gap in the field. In addition, the results show that most of the theses related to the subject consist of master's theses, the number of theses on women labor force and tourism has increased over the years, are mostly prepared in the Tourism Management Departments, quantitative research technique is used more as a research type and accommodation businesses are used more as a type of business.

Keywords: Tourism, female labor force, gender

* Öğr. Gör. Dr., Mersin Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Mersin-Türkiye, e-posta: zeynepakgun@mersin.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-7801-3010

GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet, toplumların bireysel ya da kurumsal her türlü ilişkilerinde gömülü önemli bir belirleyen olduğundan (Risman, 2009: 81) kadınlar ve erkekler, hem tüketiciler hem de üreticiler olarak turizm sektörünü farklı şekilde deneyimlemektedirler. Modern tüketim kültürünün önemli bir bileşeni olan turizm sektörünün, hem yapımı, hem sunumu hem de tüketimi pek çok diğer sektör gibi cinsiyetlendirilmiştir. (Pritchard & Morgan, 2000: 121). Bu cinsiyetlendirmenin biçimi, hem zamansal hem de mekânsal olarak farklı ve çeşitli şekillerde yapılandırılmıştır (Kinnaird & Hall, 1994: 248).

Toplumsal cinsiyet ve turizm konulu geniş kapsamlı bir bibliyometrik analiz çalışmasının sonuçları, turizm ve toplumsal cinsiyet araştırmalarına dört ana temanın hâkim olduğunu göstermektedir. İlk tema cinsiyetlendirilmiş tükettimdir. Turizm kavramının kadın ve erkek için niteliksel olarak farklılaştığı ve farklı ihtiyaç ve beklentileri içerdiğini işaret etmektedir. İkinci tema, turizmin kadınları ve erkekleri farklı şekilde etkileyecek şekilde yerel kültürel uygulamaları değiştirdiğini kabul etmekte ve ev sahibi topluluklarda turizmin cinsiyete dayalı etkisine dikkat çekmektedir. Üçüncü tema, cinsiyetlendirilmiş emek ve cinsiyetçi çalışma uygulamalarına odaklanmaktadır. Cinsiyete dayalı ücret farkı, dikey ve yatay cinsiyet ayrımı, taciz edici istihdam uygulamaları ve cinsel taciz, cinsiyetlendirilmiş teknoloji katılımı ve cinsiyetlendirilmiş turizm pazarlaması ve temsiliyle ilgili çalışmaları içermektedir. Dördüncü ve son tema ise oldukça küçük ölçekte olup toplumsal cinsiyet ve turizm araştırmalarında teori oluşturma ve bilgi yapıları üzerine araştırmalardan oluşmaktadır (Figuroa-Domecq, Pritchard, Segovia-Pérez, Morgan & Villacé-Molinero, 2015: 95). Bu bibliyometrik çalışma, turizmde kadın işgücü örnekleme bağlamında, üçüncü tema olan cinsiyetlendirilmiş emek temasının içerisinde değerlendirilmelidir.

Bibliyometrik çalışmalar, ilgili alanda ortaya konulmuş olan performansları çeşitli yönleriyle değerlendirme amacını taşırlar (Low & Cheung, 2008: 81). Bu çalışma spesifik olarak, çağdaş turizm literatüründe gerçekleştirilen seçici bir inceleme sonucunda toplumsal cinsiyet ilişkileri bağlamında, kadın işgücü ve turizm konusundaki alanyazına dair kavramsal bir çerçeve oluşabilmesi için birtakım fikirler sunmayı hedeflemektedir. Ayrıca bir bilgi üretme sistemi olarak turizm araştırmalarının, kadın işgücü ve turizm konusundaki genel özelliklerini belirlemek ve eksikliklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Turizm, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, ekonomik kalkınmanın bir aracı olarak görülmektedir. Tüm dünyada, turizm sektöründeki güç, kontrol ve eşitlik sorunları, ırk, sınıf ve toplumsal cinsiyet ilişkileri bağlamında ortaya çıkmaktadır. Buna rağmen, turizmin süreçlerinde ve turizmle ilgili sosyal ilişkilerde var olan toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri sorunlarını konu alan çalışmaların sayısı oldukça azdır (Swan, 1995: 249). Var olan çalışmalar da turizm istihdamının, net bir şekilde, cinsiyetçi olarak tanımlanabileceği konusunda hemfikirlerdir (Hall & Kinnaird, 1994: 17).

Turizm sektöründeki toplumsal cinsiyet temelli gelir uçurumları, cinsiyet ayrımcılığının en açık göstergeleridir. Yatay ayrımcılığın bir sonucu olarak, turizm bölümlerinden erkeklerden çok kadınların mezun olduğu ülkelerde bile, erkekler, aynı pozisyonlar için kadınlardan daha

yüksek maaş almaktadırlar. Dikey ayrımcılığın bir sonucu olarak ise turizm sektöründeki çoğu üst düzey pozisyonu erkekler doldurmaktadırlar (Shakeela, Ruhanen & Breakey, 2010: 61).

Konusu, turizm sektöründe yöneticilik ve kadınlar, olan çalışmalarda, cam tavan fenomeni, bir diğer ifade ile nitelikli ve yetkin kadınların üst düzey pozisyonlara ulaşmalarını engelleyen görünmez engeller, dikkatleri çekmektedir (Carvalho, Costa, Lykke, Torres & Wahl, 2018: 397). Pek çok diğer sektörde olduğu gibi, turizm sektöründe de kadınların sahip olduğu tüm yetenek, nitelik ve donanım göz ardı edilmektedir. Kadınlar, turizm sektöründe de çalışma yaşamının ikincil unsurları olarak kabul edilmekte ve dolayısıyla da ücret karşılığı düşük olan, ücretsiz aile işçiliğinin devamı niteliğindeki, temizlik, servis, karşılama ve mutfak işleri için daha uygun görülmektedirler (Retamero & Zafra, 2006: 52).

Tüm dünyada kadınlar, turizm sektörünün sadece tüketicileri değil önemli üreticileri de olagelmış olmalarına rağmen (Kelsey, 1994: 468) turizm ve toplumsal cinsiyet arasındaki ilişki ancak 1990'ların ortalarında özellikle de 1995 Annals of Tourism Research özel sayısının oluşturduğu zemin üzerinde temellenmeye başlamıştır (Figuroa-Domecq & diğerleri, 2015: 89). 1970'lerden günümüze, turizmle ilgili çalışmalar sunan üniversitelerin ve bu konuda araştırmalar yapan öğrencilerin sayısında muazzam bir artış olsa da alanyazın incelendiğinde, toplumsal cinsiyet konusunda benzer disiplinlerde gözlemlenen bilinç ve duyarlılığın, turizm araştırmalarında gözlemlenemediği söylenebilmektedir (Airey, 2008: 102). Ayrıca turizm araştırmaları konulu makalelerin sayıları son yıllarda artmış olmasına rağmen, turizm ve toplumsal cinsiyet konulu araştırmaların, genel turizm araştırmaları içerisinde çok yer kaplamadıkları görülmektedir. (Figuroa-Domecq & diğerleri, 2015: 88). Var olan bu turizm ve toplumsal cinsiyet konulu araştırmaların içerisinde ise kadın işgücü ve turizm konulu alanyazının oldukça marjinal kaldığı söylenebilmektedir.

Küresel ölçekte önemli bir ekonomik ve kültürel fenomen olarak turizm, toplum üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Küresel cinsiyet eşitsizliği dinamiklerinin içine gömülü olan turizm endüstrisi de diğer endüstrilerde tanımlananlara benzer kalıpları takip etmektedir. (Ferguson, 2011: 240). Turizmin gelişmesi, şimdilik sadece teoride cinsiyet eşitliğine ve kadınların güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Turizmin toplumsal cinsiyet boyutlarıyla, kadın işgücü boyutlarıyla ilgili zengin ve çeşitli araştırmalar yürütülmedikçe sektördeki eşit olmayan cinsiyetlendirilmiş güç ilişkilerinin dönüştürülebilmesi pek de mümkün görünmemektedir (Ferguson & Alarcon, 2011: 401).

YÖNTEM

Turizmde kadın işgücü örneğinde yazılan lisansüstü tezlerin profilini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiş olan bu bibliyometrik analiz çalışması, tarama modelli bir betimsel araştırmadır. Tarama modelinde amaç, bir durumu geçmişten günümüze olduğu haliyle betimlemektir (Karasar, 2003: 77). Bu araştırmada kullanılan parametreler; yayınlandığı yıl, tür, üniversite, anabilim dalı, anahtar kelimeler, araştırma türü, analiz tekniği, işletme türü ve örneklemdir. Bu kapsamda 9 araştırma sorusu hazırlanmıştır. Ayrıca bu çalışma sonucunda elde edilen veriler, istatistiksel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir.

1. Tezlerin yayınlandıkları yıllara göre dağılımları nasıldır?
2. Tezlerin akademik düzeylerine göre türlerinin dağılımları nasıldır?
3. Tezlerin hazırlandıkları üniversitelere göre dağılımları nasıldır?
4. Tezlerin hazırlandıkları anabilim dallarına göre dağılımları nasıldır?
5. Tezlerin kullanılan anahtar kelimelere göre dağılımları nasıldır?
6. Tezlerin kullanılan araştırma türlerine göre dağılımları nasıldır?

7. Tezlerin uygulanan araştırma tekniklerine göre dağılımları nasıldır?
8. Tezlerin incelenen işletme türlerine göre dağılımları nasıldır?
9. Tezlerin örneklemelerini kimler oluşturmaktadır?

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan, turizmde kadın işgücü örneğinde yazılan lisansüstü tezler bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Söz konusu tezlerin profilini ortaya koymak amacıyla, YÖK Ulusal Tez Tarama Merkezi'nde, gelişmiş arama kullanılarak “kadın ve turizm ” anahtar sözcükleri kullanılarak ve Sosyal Bilimler Temel Alanı ile ve 2005-2019 yılları arasındaki zaman dilimi ile kısıtlanarak 21–25 Eylül 2020 tarihleri arasında yapılan tarama sonucunda 133 tez tespit edilmiştir. Söz konusu tezler detaylı şekilde incelenmiş ve 8'i kapalı olmak üzere toplam 40 tezin doğrudan kadın işgücü ve turizm konusunda yazılmış olduğu saptanmıştır. Söz konusu 32 tez, bu araştırmanın örneğini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada ifade edilmesi gereken en önemli sınırlılık, araştırmanın YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan, erişime açık lisansüstü tezleri incelemeye dâhil etmesidir. Ayrıca YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan tez bilgilerinin, doğru ve güncel olduğu varsayılmıştır.

BULGULAR

Aşağıda YÖK Ulusal Tez Tarama Merkezi resmi internet adresinde 2005- 2019 yılları arasında “turizmde kadın işgücü örneğinde yazılmış olan lisansüstü tezlerle ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tezler, yayımlandıkları yıllara göre değerlendirildiklerinde, turizmde kadın işgücü örneğinde yazılan lisansüstü tezlerin sayılarının oldukça yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca sayılarının düzensiz de olsa yıllar içinde arttığı ve bu sayıların 2019 yılında 9 tez ile en yüksek düzeye çıktığı görülmektedir (Bakınız Tablo 1).

Tablo 1. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	N	%
2019	9	28,13
2012	4	12,50
2017	4	12,50
2018	3	9,38
2009	2	6,25
2014	2	6,25
2015	2	6,25
2016	2	6,25
2006	1	3,13
2008	1	3,13
2011	1	3,13
2013	1	3,13
Genel Toplam	32	100

Tezler, akademik düzeylerine göre değerlendirildiklerinde, 29 tezin (%90,6) yüksek lisans düzeyinde hazırlanmış olduğu tespit edilmiştir. Doktora düzeyinde hazırlanmış olan tezlerin sayısı ise 3'tür (%9,4) (Bakınız Tablo 2).

Tablo 2. Tezlerin Akademik Düzeylerine Göre Dağılımı

Tez Türü	N	%
Yüksek Lisans	29	90,63
Doktora	3	9,38
Genel Toplam	32	100

Tezler, hazırlandıkları üniversitelere göre değerlendirildiklerinde, turizmde kadın işgücü örneğinde yazılan 5 tezin (% 15,63) Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 4 tezin (%12,50) Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, 4 tezin (%12,50) Dokuz Eylül Üniversitesi, 4 tezin (%12,50) Mersin Üniversitesi, 2 tezin (%6,25) Anadolu Üniversitesi, 2 tezin (%6,25) Balıkesir Üniversitesi 2 tezin (%6,25) Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde hazırlanmış oldukları görülmüştür. Geriye kalanlar tezlerden, 1 tezin (%3,13) Adnan Menderes Üniversitesi, 1 tezin (%3,13) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 1 tezin (%3,13) Atatürk Üniversitesi, 1 tezin (%3,13) Batman Üniversitesi, 1 tezin (%3,13) Karabük Üniversitesi, 1 tezin (%3,13) Mustafa Kemal Üniversitesi, 1 tezin (%3,13) Nişantaşı Üniversitesi, 1 tezin (%3,13) Selçuk Üniversitesi, 1 tezin ise (%3,13) Süleyman Demirel Üniversitesi'nde hazırlanmış olduğu tespit edilmiştir (Bakınız Tablo 3).

Tablo 3. Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	N	%
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	5	15,63
Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	4	12,50
Dokuz Eylül Üniversitesi	4	12,50
Mersin Üniversitesi	4	12,50
Anadolu Üniversitesi	2	6,25
Balıkesir Üniversitesi	2	6,25
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	2	6,25
Adnan Menderes Üniversitesi	1	3,13
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	1	3,13
Atatürk Üniversitesi	1	3,13
Batman Üniversitesi	1	3,13
Karabük Üniversitesi	1	3,13
Mustafa Kemal Üniversitesi	1	3,13
Nişantaşı Üniversitesi	1	3,13
Selçuk Üniversitesi	1	3,13
Süleyman Demirel Üniversitesi	1	3,13
Genel Toplam	32	100

Tezler, hazırlandıkları anabilim dallarına göre değerlendirildiklerinde, turizmde kadın işgücü örneğinde yazılan lisansüstü tezlerden 21 tezin (%65,63) Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalında, 5 tezin (%15,63) Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalında, 2 tezin

(%6,25) Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim Dalında yazılmış olduğu görülmüştür. Geriye kalan ve her biri birer tez (%3,13) olan diğer tezlerin ise İşletme, Seyahat İşletmeciliği, Seyahat İşletmeciliği ve Turist Rehberliği ve Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dallarına ait olduğu tespit edilmiştir (Bakınız Tablo 4).

Tablo 4. Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Anabilim Dalı	N	%
Turizm İşletmeciliği	21	65,63
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	5	15,63
Gastronomi ve Mutfak Sanatları	2	6,25
İşletme	1	3,13
Seyahat İşletmeciliği	1	3,13
Seyahat İşletmeciliği ve Turist Rehberliği	1	3,13
Turizm ve Otel İşletmeciliği	1	3,13
Genel Toplam	32	100

Tezler, anahtar kelimelerine göre değerlendirildiklerinde, turizmde kadın işgücü örnekleminde yazılan lisansüstü tezlerde en sık kullanılan anahtar kelimenin 17 tez ile (%13,71) kadın iş gücü olduğu görülmüştür. Bunu 14'er tez ile (%11,29) cinsiyetçilik ve konaklama işletmeciliği anahtar kelimeleri, 10 tez ile (8,06) Cam Tavan anahtar kelimesi takip etmektedir. Kariyer Engeli ve Toplumsal Cinsiyet anahtar kelimeleri 7'şer tezde (%5,65) kullanılmıştır. Örgüt anahtar kelimesi 6 (%4,84) tezde karşımıza çıkmaktadır. Kadın Girişimci, Kırsal Turizm, Mobbing ve Turist kelimeleri, her biri 3'er (%2,42) tezde anahtar kelime olarak kullanılmaktadır (Bakınız Tablo 5).

Tablo 5. Tezlerin Anahtar Kelimelerine Göre Dağılımı

Anahtar Kelime	N	%
Kadın iş gücü	17	13,71
Cinsiyetçilik	14	11,29
Konaklama işletmeciliği	14	11,29
Cam tavan	10	8,06
Kariyer engeli	7	5,65
Toplumsal cinsiyet	7	5,65
Örgüt	6	4,84
Kadın girişimci	3	2,42
Kırsal turizm	3	2,42
Mobbing	3	2,42
Turist	3	2,42
Ekoturizm	2	1,61
İşten ayrılma niyeti	2	1,61
Kadın turist	2	1,61
Kadın yönetici	2	1,61
Mutfak	2	1,61

Stereotip	2	1,61
Cinsiyet eşitsizliği	1	0,81
Cinsiyetçi iş bölümü	1	0,81
Duygusal emek	1	0,81
Emek	1	0,81
Estetik	1	0,81
Feminizm	1	0,81
İnanç turizmi	1	0,81
İş memnuniyeti	1	0,81
İş-aile çatışması	1	0,81
Kadın	1	0,81
Kadın turizm akademisyenleri	1	0,81
Kadın tüketicisi	1	0,81
Kendine güven	1	0,81
Liderlik	1	0,81
Motivasyon	1	0,81
Müşteri memnuniyeti	1	0,81
Paket tur	1	0,81
Pazarlama stratejileri	1	0,81
Satın alma davranışı	1	0,81
Seyahat	1	0,81
Seyahat acentesi	1	0,81
Seyahat özgürlüğü	1	0,81
Sürdürülebilirlik	1	0,81
Tükenmişlik	1	0,81
Yiyecek ve içecek işletmeciliği	1	0,81
Genel Toplam	124	100

Tezler, uygulanan araştırma türlerine göre değerlendirildiklerinde, 32 tezin 22' sinde (%68,75) nicel araştırma tekniğinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca 7 tezde (%21,88) nitel, 3 tezde (%9,38) ise karma araştırma tekniklerinin kullanıldığı görülmüştür (Bakınız Tablo 6).

Tablo 6. Tezlerin Araştırma Türlerine Göre Dağılımı

Araştırma Türü	N	%
Nicel	22	68,75
Nitel	7	21,88
Karma	3	9,38
Genel Toplam	32	100

Tezler, kullanılan analiz tekniklerine göre değerlendirildiklerinde, en sık kullanılan analiz tekniğinin betimsel analiz olduğu görülmüştür. Betimsel analiz tekniği, 21 (%19,81) tezde kullanılmıştır. Bunu 17 (%16,04) tez ile fark analizi tekniği, 16 (%15,09) ile faktör analizi, 15 (%14,15) tez ile güvenilirlik analizi, 8 (%7,55) tez ile korelasyon analizi, 7 (%56,60) tez ile frekans analizi, 7 (%56,60) tez ile sonuç çıkarma, 5 (%4,72) tez ile çözümlenme, 4

(%3,77) tez ile içerik analizi, 3 (%2,83) tez ile regresyon analizi ve 1'er (%0,94) tez ile kümeleme analizi uyum analizi ve yapısal eşitlik modeli analizi takip etmektedir (Bakınız Tablo 7).

Tablo 7. Tezlerin Analiz Tekniklerine Göre Dağılımı

Analiz Tekniği	N	%
Betimsel analiz	21	19,81
Fark analizi	17	16,04
Faktör analizi	16	15,09
Güvenirlilik analizi	15	14,15
Korelasyon analizi	8	7,55
Frekans analizi	7	6,60
Sonuç çıkarma	7	6,60
Çözümleme	5	4,72
İçerik analizi	4	3,77
Regresyon analizi	3	2,83
Kümeleme analizi	1	0,94
Uyum analizi	1	0,94
Yapısal eşitlik modeli analizi	1	0,94
Genel Toplam	106	100

Turizmde kadın işgücü örnekleminde yazılan lisansüstü tezler, işletme türlerine göre değerlendirildiklerinde, en sık kullanılan işletme türünün 24 tez (%47,06) ile konaklama işletmesi olduğu görülmektedir. Geriye kalan tezlerden 10'u (%19,61) seyahat işletmesini, 7'si (%13,73) yiyecek ve içecek işletmesini, 5'i (%9,80) turizm rehberliğini, 4'ü (%7,84) rekreasyonu, 1'i (%1,96) akademiye kendisine işletme türü olarak belirlemiştir (Bakınız Tablo 8).

Tablo 8. Tezlerin İşletme Türlerine Göre Dağılımı

İşletme Türü/Alan	N	%
Konaklama işletmesi	24	47,06
Seyahat işletmesi	10	19,61
Yiyecek ve içecek işletmesi	7	13,73
Turizm rehberliği	5	9,80
Rekreasyon	4	7,84
Akademi	1	1,96
Genel Toplam	51	100

Tezler, örneklem gruplarına göre değerlendirildiklerinde, turizmde kadın işgücü örnekleminde yazılan lisansüstü tezlerin örneklemlerini, ağırlıklı olarak İstanbul (%18,42) ve Muğla (%18,42) şehirlerinden oluşturdukları görülmektedir. Bu iki şehri, yine turizm sektöründe önemli yerleri olan Antalya (%7,89) ve İzmir (%7,89) şehirleri takip etmektedir. Aydın (%5,26) ve Çanakkale (%5,26) şehirleri de örneklem gruplarının oluşturulduğu diğer iki dikkate değer şehirdir. Bu şehirler dışında aşağıdaki tabloda yer alan diğer tüm şehirler, incelen lisansüstü tezlerde 1'er (%2,63) kere kullanılmışlardır (Bakınız Tablo 9).

Tablo 9. Tezlerin Örneklem Gruplarına Göre Dağılımı

Örneklem	N	%
İstanbul	7	18,42
Muğla	7	18,42
Antalya	3	7,89
İzmir	3	7,89
Aydın	2	5,26
Çanakkale	2	5,26
11 farklı şehir	1	2,63
Adana	1	2,63
Afyonkarahisar	1	2,63
Akdeniz Bölgesi	1	2,63
Ankara	1	2,63
Bilecik	1	2,63
Bydgoszcz	1	2,63
Diyarbakır	1	2,63
Ege Bölgesi	1	2,63
Erzurum	1	2,63
Hatay	1	2,63
Mersin	1	2,63
Rize	1	2,63
Tüm Türkiye	1	2,63
Genel Toplam	38	100

TARTIŞMA VE SONUÇ

Turizmde kadın işgücü örnekleminde 2005-2019 yılları arasında yazılmış olan lisansüstü tezlerin, bibliyometrik araştırma sonuçlarına göre; öncelikle, bu kapsamdaki tezlerin sayısında 2017 yılına kadar düzenli bir artış olmadığı gözlemlenmektedir. Var olan tezlerin niceliksel olarak yeterli olmaması da bu çalışmadan elde edilen bir diğer bulgudur. Bu durum hem alandaki boşluğa işaret etmekte hem de toplumsal cinsiyet çalışmalarının ülkemizde görece yeni bir alan olması ile ilişkilendirilebilmektedir.

Var olan tezlerin çok büyük bir bölümünü yüksek lisans (%90,7) tezi düzeyindedir. Çok daha detaylı ve derinlemesine araştırma gerektiren ve ilgili alana yüksek lisans tezlerinden daha fazla katkı sağlayacak olan doktora tezlerinin oranının (%9,3) ise oldukça düşük olduğu gözlemlenmektedir. İncelenen tezler büyük oranda, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı (%65,63) öğrencileri tarafından yazılmıştır. Ayrıca, tezlerde en çok nicel yöntem (%68,75) kullanıldığı tespit edilmiştir. İşletme türü olarak yoğunlukla konaklama işletmelerinin seçilmiş olması (%47,06) şaşırtıcı değildir. Çünkü kadınlar adına önemli istihdam hacmi yaratmakta olan ve emek yoğun bir sektör olan konaklama işletmeciliği, (Alarcon & Mullor, 2018: 13) geleneksel toplumsal rol paylaşımına uygun düşmektedir. Konaklama işletmelerindeki işler, kamusal alandaki işlerden çok, özel alandaki yemek, temizlik, ütü, bulaşık, karşılama gibi işlerden oluşmaktadır.

Turizmde kadın işgücü örnekleminde yazılmış lisansüstü tezler konusunda yapılan bu çalışma, mevcut tezlere genel bir bakış sağlama niteliğinde olup gelecek araştırmalara da katkı sunmayı hedeflemektedir. Bu çalışmanın bir diğer amacı ise kimin neyi kontrol ettiğinin, hiyerarşilerin nasıl oluşturulduğunun, sürdürüldüğünün, değiştirildiğinin sorgulanabilmesi ve eşitliğin nasıl sağlanabileceğinin tartışılabilmesi için toplumsal cinsiyet analizinin ana akım turizm araştırmalarına mutlaka dâhil edilmesi gerektiğinin altını çizmektedir.

KAYNAKÇA

- Airey, D. (2008). Journal of Hospitality. *Leisure, Sport and Tourism Education*, 7(2), 101-103.
- Alarcon, D. & Mullor, E. C. (2018). *Gender dimensions in tourism work*, Barcelona: Alba Sud Publishing.
- Carvalho, I., Costa, C., Lykke, N., Torres A. & Wahl A. (2018). Women at the top of tourism organizations: Views from the glass roof. *Journal of Human Resources in Hospitality and Tourism*, 17(4), 397-422.
- Cole, S. (2018). *Gender equality and tourism: Beyond empowerment*, Wallingford, UK & Boston: CABI.
- Ferguson, L. (2011). Promoting gender equality and empowering women? Tourism and the third millennium development goal. *Current Issues in Tourism*, 14(3), 235-249.
- Ferguson, L. & Allarcon, D. (2011). Gender and sustainable tourism: reflections on theory and practice. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(3), 401-416.
- Figuroa-Domecq, C., Pritchard, A., Segovia-Pérez, M., Morgan, N. & Villacé-Molinero, T. (2015). Tourism gender research: A critical accounting. *Annals of Tourism Research*, 52, 87-103.
- Hall, D. R. & Kinnaird, V. (1994). *Tourism: a gender analysis*, Wiley, Chichester: New York.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemi*, 12. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kelsey, K. (1994). Intimate Ideologies: Transnational Theory and Japan's "Yellow Cabs.". *Public Culture*, 64, 65-478.
- Kinnaird, V. & Hall, D. (1994). *Tourism: A gender analysis*, Chichester; Brisbane, Qld: Wiley.
- Law, R. & Cheung, P. (2008). An analysis of publications in leading tourism journals and its implications. *Journal of China Tourism Research*, 4(1), 78-97.
- Pritchard, A. & Morgan, N. J. (2000). Constructing tourism landscapes - Gender, sexuality and space. *Tourism Geographies*, 2(2), 115-139.
- Retamero R. G. & Zafra E.L. (2006). Prejudice against women in male-congenial environments: perceptions of gender role congruity in leadership, *Sex Roles*, 55, 51-61.
- Risman, B. J. (2009). From Doing To Undoing: Gender as We Know It. *Gender & Society*, 23(1), 81-84.
- Shakeela, A., Ruhanen, L. & Breakey, N. (2010). Chapter 5 Women's participation in tourism. In N. Scott & J. Jafari (Eds.), *Tourism in the Muslim World* (pp. 66-71). Emerald Group Publishing Limited: Bingley.
- Swan, M. B. (1995). Introduction: Gender in tourism. *Annals of Tourism Research*, 22(2), 247-266.